

UPPSALA
UNIVERSITET

NATIONELLT CENTRUM FÖR KVINNOFRID
VERKSAMHETSBERÄTTELSE

2015

*"Regeringen uppdrar åt Uppsala universitet
att med ett rikstäckande och samlat perspektiv
utveckla och sprida evidensbaserad kunskap och
information om mäns våld mot kvinnor"*

(U2011/3826/UH)

INNEHÅLL

NCK:S UPPDRAG	4
FÖRORD	5
KUNSKAPSBANKEN FYLLDE FEM ÅR OCH FORTSATTE ATT VÄXA	6
MYNDIGHETER SAMVERKAR FÖR ÖKAD KVINNOFRID	8
REKORDMÅNGA SAMTAL TILL KVINNOFRIDSLINJEN	10
ORGANISATION OCH PERSONAL	12
UTBILDNING	13
ENHETEN FÖR KUNSKAPSSAMMANSTÄLLNING OCH ANALYS AV FORSKNINGSBEHOV	17
FORSKNING OCH METODUTVECKLING	18
INFORMATION	20
KLINISK VERKSAMHET	24
STAB	26
ÖVRIGA NATIONELLA UPPDRAG	27
EKONOMI	28
BILAGOR	31
BILAGA 1: PUBLIKATIONER	33
BILAGA 2: EXTERNA SEMINARIER OCH EVENEMANG 2015	34
BILAGA 3: UTBILDNINGAR OCH FÖRELÄSNINGAR 2015	35

NCK:S UPPDRAG

Nationellt centrum för kvinnofrid är regeringens nationella kunskaps- och resurscentrum för frågor om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. Verksamheten regleras genom regeringens uppdrag till Uppsala universitet (U2011/3826/UH).

NCK ska arbeta enligt följande:

- med ett rikstäckande och samlat perspektiv utveckla och sprida evidensbaserad kunskap och information om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer,
- sammanställa aktuell forskning inom området och kontinuerligt analysera behovet av ny forskning,
- bedriva forskning med anknytning till den kliniska verksamheten inom området mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer,
- bedriva utbildning och vara ett stöd för myndigheter och organisationer i frågor om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer,
- stödja myndigheterna i deras metodutvecklingsarbete och verka för en effektiv samverkan mellan berörda myndigheter och organisationer,
- utveckla och sprida evidensbaserade metoder för bemötande och omhändertagande,
- samverka med Akademiska sjukhuset i Uppsala i frågor som rör den kliniska verksamheten inom området mäns våld mot kvinnor. I detta ingår att stödja driften av en nationell stödtelefon.

FÖRORD

2015 års arbete på NCK har präglats av extremt högt tempo, hög produktion och ständig utveckling. Arbetsåret har inneburit många steg framåt i arbetet mot att stoppa våldet mot kvinnor och barn. Alla medarbetare på NCK har bidragit med stor professionalism, entusiasm och kraft i ett arbete som stundtals är tungt. En viktig faktor för NCK:s trovärdighet är det nära samarbetet mellan NCK:s universitetsenhet och dess kliniska enhet.

NCK:s kunskapsbank har under året fyllt fem år och fortsätter att växa. Kunskapsbanken är centrumets viktigaste kanal för att sprida kunskap om mäns våld mot kvinnor. Kunskapsbanken uppdateras närmast dagligen. Under 2015 öppnades drygt 80 000 publikationer i fulltext, vilket motsvarar närmare 220 öppnade publikationer om dagen.

Ett anpassat webbstöd för socialtjänsten har utvecklats under året i samarbete med Länsstyrelserna och återfinns på kunskapsbanken.

Rekordmånga samtal till Kvinnofridslinjen har noterats under året, sammanlagt 31 527 besvarade samtal, vilket gör Kvinnofridslinjen till Sveriges största stödtelefon. Kvinnofridslinjens webbplats hade under året 319 000 besökare. Ett flertal länder har under året visat intresse för hur den svenska telefonen är uppbyggd och har

utvecklats över tid. Ratificeringen av Istanbulkonventionen i ett stort antal europeiska länder har också bidragit till ökat intresse för NCK och Kvinnofridslinjen.

Efterfrågan på formell kunskap om mäns våld mot kvinnor har stigit kraftigt under året. Kunskap behövs för att bedriva förebyggande arbete, skapa resurser och förändra attityder i samhället. NCK:s utbildningsenhet skapar ständigt nya kursformer för att möta framtidens behov av utbildningar från olika målgrupper. I oktober utformades en ny universitetskurs på 7,5 hp på uppdrag av Länsstyrelsen Västra Götaland och gavs på plats i Göteborg.

Ett unikt samarbetsprojekt har startat under 2015 mellan NCK, Länsstyrelserna och Socialstyrelsen. Syftet är att ta fram en webbkurs om våld mot kvinnor för att höja kompetensen i Sveriges kommuner. Webbkursen kommer att bli ett stöd i kommunernas arbete med kompetensförsörjning och kommer att vara tillgänglig och kostnadsfri för alla.

En viktig framgångsfaktor i arbetet mot våld är ett nära samarbete mellan nationella myndigheter, idéburna organisationer och samhället generellt. 2015 är ett år då samarbetet givit konkreta resultat och skapat nya och framtida möjligheter för kvinnor och barn att leva ett liv fritt från våld.

Uppsala mars 2016

Gun Heimer

Gun Heimer
Professor, chef för NCK

KUNSKAPSBANKEN FYLLDE FEM ÅR OCH FORTSATTE ATT VÄXA

NCK:s kunskapsbank är centrumets viktigaste kanal för att sprida kunskap om mäns våld mot kvinnor. Här kan yrkesverksamma inom området, politiker, journalister och intresserad allmänhet hitta relevant och aktuell information. Kunskapsbanken fylls på och uppdateras i princip dagligen – och den är under ständig utveckling.

För NCK var skapandet av en särskild kunskapsbank som en del av den egna webbplatsen ett naturligt steg att ta 2010. Det ingår i uppdraget att sprida information och se till att den kommer till nytta. Relevant forskning behöver lyftas upp i ljuset och nå ut till dem som arbetar praktiskt med frågorna. Först då kan den spela en verklig roll för utsatta kvinnor och barn.

I kunskapsbanken finns nu över 70 ämnesguider med information om till exempel våld i nära relationer, rättsväsendets ansvar och nya forskningsresultat, men även en databas med publikationer från 17 olika nationella myndigheter, organisationen Sveriges kommuner och landsting samt länsstyrelserna. Här finns också kontaktuppgifter till forskare och ett kalendarium.

– En fördel med kunskapsbanken är att allt finns samlat. Det är en vinst både

för dem som producerar kunskapen, att det finns en plats där de vet att de kan nå ut, och för dem som efterfrågar kunskapen, säger Klara Johansson, redaktör.

LÄRA AV VARANDRA

I hennes uppdrag ingår dels att hålla kontakt med de myndigheter som NCK samarbetar med, dels att själv leta rätt på nya rapporter och avhandlingar. Hon skriver också reportage som publiceras på det så kallade webbstödet för kommuner.

Webbstödet är ett exempel på en vidareutveckling av kunskapsbanken som skett på senare år.

– Webbstödet startades för ett år sedan efter att NCK och länsstyrelserna sett att det fanns en ökad efterfrågan och ett behov av att särskilt rikta sig till personal främst inom socialtjänsten

”Antalet forskare som medverkar ökar för varje år som går och är nu uppe i över 130 stycken från olika lärosäten”

ute i kommunerna, berättar webbkoordinator Annika Engström.

Webbstödet innehåller praktiskt inriktade texter samt information om nya föreskrifter och publikationer från Socialstyrelsen. Här blir informationen lätt tillgänglig och den kan därmed bidra till att öka kunskapsnivån ute i verksamheterna.

Genom reportagen med exempel från kommuner där man arbetat mer strukturerat med olika frågor ges också en

Klara Johansson, redaktör, och Annika Engström, webbkoordinator, ser till att hålla kunskapsbanken uppdaterad.

möjlighet att lära av varandra. På så sätt blir webbstödet en källa till inspiration om utvecklingsarbete som skett på andra håll.

130 FORSKARE

En annan viktig del av kunskapsbanken är presentationer av forskare som verkar inom området våld. Förutom NCK:s egna experter handlar det om forskare från svenska universitet och högskolor, och i viss mån även övriga Norden.

Det är möjligt att söka experter utifrån ämne och disciplin. Forskarna själva, nuvarande projekt och tidigare publikationer presenteras.

– Antalet forskare som medverkar ökar för varje år som går och är nu uppe i över 130 stycken från olika lärosäten, säger Klara Johansson.

www.nck.uu.se/kunskapsbanken

Jämställdhetsminister Åsa Regnér besökte NCK för att delta i ett möte med Nationell myndighetssamverkan i oktober.

MYNDIGHETER SAMVERKAR FÖR ÖKAD KVINNOFRID

NCK samverkar med en rad andra myndigheter och organisationer för att sprida och dela kunskap och arbeta för att förbättra situationen för våldsutsatta kvinnor och deras barn. Ett viktigt sådant forum är Nationell myndighetssamverkan för kvinnofrid som vid sitt höstmöte 2015 fick besök av jämställdhetsminister Åsa Regnér.

”NCK står för kompetens, erfarenhet och kunskapsproduktion inom ett för samhället viktigt område, det fjärde jämställdhetspolitiska målet – att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Det var givande att träffa det nationella myndighetsnätverket och intressant att se att deltagarna ger en i stort sett samstämmig bild, då det gäller vilka utmaningar vi står inför”

JÄMSTÄLLDHETSMINISTER ÅSA REGNÉR

Nätverket Nationell myndighets-samverkan för kvinnofrid träffas fyra gånger per år. Där ingår 17 nationella myndigheter, däribland Socialstyrelsen, Åklagarmyndigheten och Brottsoffer-myndigheten tillsammans med länsstyrelserna och organisationen Sveriges kommuner och landsting. NCK är sammankallande.

Gruppen arbetar aktivt med frågan om kvinnofrid genom att utbyta erfarenheter och sprida kunskap.

– Varje möte har ett tema och vid det sista mötet för året, som hölls i december, diskuterades särskilt den ökade flyktingströmmen och hur det påverkar möjligheten att upptäcka våldsutsatthet bland dem som nu anländer till Sverige, säger Annika Engström, projektledare vid NCK och ordförande i nätverket.

”HELHETSSYN FRÄMJAS”

Att verka för effektiv samverkan mellan berörda myndigheter och organisationer ingår i NCK:s uppdrag från regeringen och är en prioriterad uppgift.

– Ju mer olika myndigheter vet om varandras uppdrag och verksamhet, desto lättare är det att samverka effektivt, säger Annika Engström.

Åsa Witkowski, enhetschef och verksamhetschef för NCK:s kliniska verksamhet, menar att arbetssättet innebär stora vinster både på nationell och lokal nivå.

– Mäns våld mot kvinnor är ett komplext problem. Många gånger krävs

insatser från flera myndigheter och andra aktörer som idéburna organisationer. Samtidigt är de flesta verksamheter präglade av en hög grad av specialisering. Med hjälp av god samverkan förstärks insatserna och helhets-synen främjas.

Ett annat forum för samverkan är NCK:s landstingsnätverk som består av ansvariga för kvinnofridsfrågorna i respektive landsting eller region. Under 2015 träffades nätverket två gånger och på agendan stod bland annat journalhantering och juridiska frågor om sekretess och hälso- och sjukvårdslagstiftning.

UTBILDNING FÖR LÄNSSTYRELSE

NCK arbetar dessutom med samverkan inom ramen för utbildningsverksamheten. I oktober startade centrumet för första gången en högskoleutbildning i samarbete med en länsstyrelse. Kursen riktade sig främst till kommunala samordnare i kvinnofridsfrågor och genomfördes i samarbete med Länsstyrelsen Västra Götaland. Föreläsarna kom dels från NCK, dels från regionen och målsättningen var att deltagarna skulle få en fördjupad strukturell kunskap om våld. Utbildningen kan nu komma att stå modell för andra likartade utbildningar. Flera länsstyrelser har redan visat intresse.

Under 2015 hölls även en utbildning för personal vid myndigheten Statens institutionsstyrelse, SiS, som ansvarar för vård och behandling av ungdomar

med allvarliga psykosociala problem och vuxna med missbruksproblem. Under två dagar i slutet av september samlades utbildare från SiS på NCK för att fördjupa sina kunskaper om våld mot kvinnor.

– Det som är så bra med att samverka runt utbildningar är att det går att anpassa delar av innehållet i kurserna utifrån de specifika förutsättningar och behov som finns. Det kan bli väldigt konkret. När det gällde SiS utgick vi bland annat från de intervjumanualer personalen använder sig av vid inskrivningstillfället och diskuterade hur frågor om våld kan ställas i samband med detta, berättar NCK:s utbildnings-samordnare Ulla Albért.

INTRODUKTIONSKURS PÅ GÅNG

Ett annat stort samverkansprojekt när det gäller utbildning är en webbaserad introduktionskurs om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer som NCK tar fram tillsammans med länsstyrelserna på uppdrag av Socialstyrelsen. Målsättningen är att kunna erbjuda personal och arbetsledare runt om i landet ett kostnadseffektivt sätt att tillgodogöra sig kunskap. Webbkursen ska lanseras under 2016.

– Det här är en del i ett större utbildningskoncept inom ramen för en mer långsiktig och kontinuerlig utbildnings-satsning. Det är också ett sätt att nå en bredare målgrupp på ett mer flexibelt sätt, säger projektledare Annika Engström, NCK.

REKORDMÅNGA SAMTAL TILL KVINNOFRIDSLINJEN

I april 2015 redovisade NCK regeringsuppdraget att utveckla den nationella stödtelefonen Kvinnofridslinjen. Sammanlagt under året tog Kvinnofridslinjen emot mer än 31 500 samtal, i snitt 86 samtal per dygn. Fler länder planerar nu att starta egna nationella stödtelefoner och intresset för att studera den svenska verksamheten växer.

Lene Østby utreder möjligheterna att starta en nationell stödtelefon liknande Kvinnofridslinjen i Norge. I slutet av 2015 var hon på besök hos NCK i Sverige och samtalade med Åsa Witkowski.

Regeringsuppdraget, som pågick mellan 2011 och 2014, omfattade metodutveckling och kvalitetssäkring av Kvinnofridslinjen. Personalen som bemannar telefonen fick tillgång till ett bättre internt stöd för att kunna hjälpa de kvinnor som ringer och tekniken för att ställa samtal i kö förbättrades.

I december 2015 hade Kvinnofridslinjen varit igång i åtta år. Att antalet mottagna samtal ökat kraftigt sedan starten kan enligt Åsa Witkowski, chef för NCK:s kliniska enhet, ha flera orsaker.

– Teknikutvecklingen har säkert inneburit att vi kan besvara fler samtal. Men i första hand tror jag det handlar om ökad kännedom om telefonen. Kvinnofridslinjen har funnit sin plats och medvetenheten om möjligheten att kontakta oss är större i dag än tidigare, säger hon.

ÄVEN NÄRSTÄENDE

De flesta som ringer är kvinnor (96 procent av alla samtal) och oftast handlar det om en kvinna som själv utsatts för våld eller hot (84 procent). Elva procent av samtalen kommer från närstående och vänner och tre procent från personal vid andra myndigheter och organisationer.

"Under de fyra år som NCK har arbetat med regeringsuppdraget har mer hållbara strukturer än tidigare byggts upp, arbetsmetoder har utvecklats, tekniken har moderniserats och informationen har nått ut till fler."

UR REDOVISNINGEN AV REGERINGSUPPDRAGET
ATT UTVECKLA KVINNOFRIDSLINJEN

– När det i högre grad ställs frågor till kvinnor om våld bland annat inom sjukvården är det otroligt viktigt att det finns ett nummer dit man kan ringa. Både för de utsatta kvinnorna men också för personalen som kan behöva hjälp med att hantera olika situationer, säger Åsa Witkowski.

Majoriteten av de kvinnor som ringer berättar om psykiskt våld (91 procent) men många har också utsatts för fysiskt våld (58 procent). I 95 procent av fallen är våldet upprepat och förövaren är oftast en nuvarande eller före detta partner.

Under uppdragsperioden utvecklades också ett förbättrat statistiksystem där personalen kan notera frivilliga uppgifter om samtalet. De som ringer till Kvinnofridslinjen är anonyma och väljer själva vad de vill berätta.

EGEN REFERENSGRUPP

I oktober 2015 anordnade NCK ett seminarium för nationella stödlinjer som drivs av myndigheter. Kvinnofridslinjen har även en referensgrupp bestående av ideburna organisationer med egen telefonverksamhet: Riksförbundet för sexuellt likaberättigande (RFSL), Riksorganisationen för kvinno-

och tjejjourer (Roks), Barnens rätt i samhället (Bris), Unizon, Terrafem och Brottsofferjouren. Gruppen ses två gånger per år. Enligt Åsa Witkowski finns det mycket att lära av varandra.

– Det är hög igenkänningsfaktor när vi pratar om hur det är att hantera svåra samtal. Alla kan känna igen sig i att det viktigaste inte alltid är att ha alla svar utan att det finns någon som lyssnar när man är som mest förtvivlad.

I samband med regeringsuppdraget kunde NCK intensifiera marknadsföringen av Kvinnofridslinjen. Annonsering sker året runt, bland annat i digitala kanaler. En större kampanj med reklam i tunnelbanor, spårvagnar och bussar i Malmö, Stockholm och Göteborg genomförs dessutom i november–december.

– Det är viktigt att vi når ut för att Kvinnofridslinjen ska komma till nytta. Målsättningen är att så många som möjligt ska känna till att det finns en nationell stödtelefon där det alltid går att få hjälp, säger informationschef Karin Sandell.

Att stater ska ha en ständigt öppen stödtelefon för våldsutsatta kvinnor är ett av de krav som ställs av Europarådet

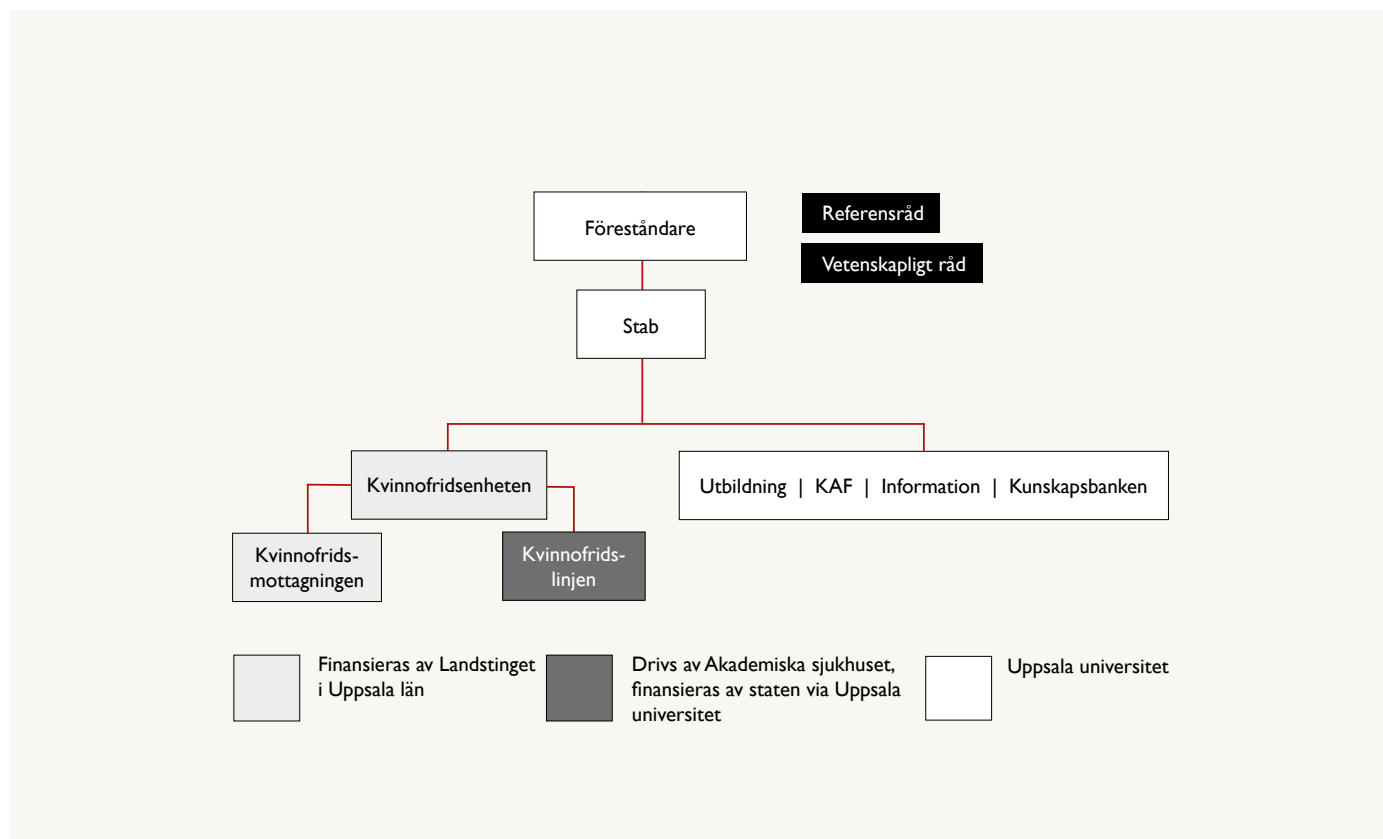
STATISTIK 2015

- Under året besvarades 31 527 samtal, i snitt 86 samtal per dygn. Flest samtal motogs under två veckor i maj, i snitt 100 samtal per dygn.
- De flesta som ringer är kvinnor (96 procent av alla samtal) och oftast handlar det om en kvinna som själv utsatts för våld eller hot (84 procent).
- Det vanligaste skälet till att ta kontakt var ett behov av stöd och bekräftelse. I andra hand kom frågor om våld.
- Den ålderskategori som dominerar bland dem som uppger ålder är 18–30 år.
- 95 procent av dem som berättat om våld uppger att det handlat om upprepat våld. Endast fem procent säger att det rört sig om en enskild händelse.

i den så kallade Istanbulkonventionen som ett stort antal länder i Europa nu ratificerat. Detta har bidragit till ett ökat internationellt intresse för Kvinnofridslinjen från andra länder som ligger i startgroparna för att starta egna stödlinjer.

www.kvinnofridslinjen.se

ORGANISATION OCH PERSONAL

NCK är uppdelat i en universitetsdel inriktad på forskning, utbildning och information och en klinisk del med praktiskt inriktad verksamhet. Här arbetar 54 personer med en rad olika professioner.

NCK:s universitetsdel sorterar under Uppsala universitet medan den kliniska delen organisatoriskt tillhör Akademiska sjukhuset. Det nära samarbetet mellan universitetsdelen och kliniken ger värdefulla möjligheter till kontinuerligt och ömsesidigt lärande. Modeller kan skapas som bygger på forskning, prövas i klinisk verklighet och utvärderas vetenskapligt för att sedan spridas vidare till övriga landet. Verksamheten är samlad i gemensamma lokaler på Akademiska sjukhuset i Uppsala.

I december 2015 arbetade 54 personer på NCK. Vid den del som organisatoriskt tillhör Uppsala universitet finns utbildare, informatörer, ekonomipersonal, administratörer, projektledare,

utredare, forskare och experter. Vid den del som tillhör landstinget finns läkare, sjuksköterskor, barnmorskor, socionomer och administrativ personal.

NCK:s föreståndare är direkt underställd rektor för Uppsala universitet och sjukhusdirektören för Akademiska sjukhuset.

NCK har också ett referensråd där ledamöterna förordnas av Uppsala universitet. Föreståndaren är ordförande i referensrådet.

NCK:s vetenskapliga råd består av disputerade forskare med lång vetenskaplig erfarenhet från ämnesområden som har betydelse för verksamheten. Föreståndaren utser ledamöter i rådet.

UTBILDNING

Efterfrågan på formell kunskap om mäns våld mot kvinnor har ökat kraftigt, och såväl Istanbulkonventionen som Socialstyrelsens föreskrifter betonar vikten av att personal som möter våldsutsatta kvinnor ska ha relevant utbildning. En följd av de ökade kraven är att allt fler söker till NCK:s utbildningar, och behovet av nya utbildningsformer är stort.

Kunskap om våldet och dess konsekvenser är viktigt för att kunna ge ett gott bemötande och handlägga ärenden som rör våldsutsatta kvinnor, deras barn och förövare. Kunskap behövs också för att bedriva förebyggande arbete, skapa resurser och förändra attityder i samhället.

Förutom de egna universitetskurserna medverkar centrumet i en rad grundutbildningar och utbildningssatsningar på andra myndigheter runt om i landet. Dessutom pågår en ständig utveckling av nya kursformer för att möta den ökande efterfrågan på skraddarsydda utbildningar från olika målgrupper.

I oktober 2015 var det premiär för en ny och särskilt utformad universitetskurs på 7,5 hp med fokus på särskild sårbarhet och inriktning mot socialt arbete. Kursen utvecklades på uppdrag av Länsstyrelsen Västra Götaland och gavs på plats i Göteborg.

År 2015 inleddes också arbetet med en webbkurs om våld i samarbete med Länsstyrelserna och Socialstyrelsen. Syftet är i första hand att höja kompe-

Introduktionsdagarna är en av flera populära utbildningar på NCK. På bilden föreläser Chrystal Kunosson, expert på NCK.

tensen om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer i kommunerna. Webbkursen blir ett stöd i kommunernas arbete med kompetensförsörjning och kommer att vara tillgänglig och kostnadsfri för alla.

Totalt genomfördes ett hundratal externa utbildningsaktiviteter under året.

Se bilaga 3.

NCK:S UNIVERSITETS- KURSER

Under 2015 har utbildningsenheten fortsatt arbetet med att utveckla, kvalitetssäkra och genomföra NCK:s återkommande universitetskurs för studenter och yrkesverksamma.

Fristående kurs i Uppsala universitets ordinarie utbud

Våld mot kvinnor, 7,5 hp

NCK:s mest populära universitetskurs är grundkursen *Mäns våld mot kvinnor, 7,5 hp* för studenter som läser program som leder till yrken där man kan komma att möta våldsutsatta eller våldsutövare. Kursen gavs både på vårterminen och på höstterminen 2015.

Kursen avser att ge en grundläggande kunskap om orsakerna till mäns våld mot kvinnor och förståelse för konsekvenserna av våldet för kvinnor och barn. Kursdeltagarna ska dessutom ha erhållit kunskap om samhällets ansvar för att motverka våldet, och reflektera kring egna värderingar och attityder.

Kursen ges på halvfart under kvällstid i tio veckor. Kursdeltagarna var studerande bland annat från jurist-, sjuksköterske-, läkar-, socionom-, teologi- och psykologprogrammen.

Examination skedde genom aktivt deltagande i undervisningen och individuell hemtentamen.

"Bakgrunden är att flera länsstyrelser uttryckt ett behov av en fördjupningskurs i första hand för kvinnofridssamordnare i kommunerna. Intresset var stort och kursen startade på plats i Göteborg i oktober 2015."

Övriga fristående universitetskurs

Mäns våld mot kvinnor – tvärprofessionell kurs för yrkesverksamma, 15 hp

Sedan flera år tillbaka ingår en yrkesövergripande nationell utbildning i NCK:s utbud av universitetskurs, *Mäns våld mot kvinnor – tvärprofessionell kurs för yrkesverksamma, 15 hp*. Under 2015 gavs kursen två gånger på grund av stor efterfrågan, men trots detta hade kurserna även detta år dubbelt så många sökande som det fanns platser. Kursen är en så kallad flexibel kurs där närundervisning kombineras med distansundervisning. Den pågår under ett halvår med kursstart i april och oktober.

Kursen avser att ge grundläggande och fördjupad kunskap inom kompetensområdet mäns våld mot kvinnor. Målgruppen är yrkesverksamma som i sitt arbete kan komma att möta våldsutsatta och våldsutövare. Majoriteten arbetar till vardags i socialtjänsten, hälso- och sjukvården eller ideella organisationer, men bland deltagarna finns även kriminalvårdare, tjänstemän, präster, poliser, psykologer och lärare. Examination skedde i form av gruppuppgifter och individuell hemtentamen.

Att fråga om våldsutövare – utbildningskurs för personal inom hälso- och sjukvården, 15 hp/7,5 hp

Det finns i dag vetenskapligt stöd för att våldsutövare är kopplat till både

fysisk och psykisk ohälsa och bör efterfrågas som en del i sjukhistorien när patienter söker inom hälso- och sjukvården. Efter önskemål från flera landsting har NCK därför utvecklat en kurs för utbildare inom hälso- och sjukvården. Kursen innehåller pedagogik, didaktik och metodik med inriktning på vuxnas lärande, speciellt anpassad för utbildning inom detta område. Den vänder sig till personer som har som uppgift att utbilda sina kollegor och ges på kvartsfart för att vara anpassad till målgruppens arbetsituation. Kursen är en flexibel kurs där närundervisning kombineras med distansundervisning. Examination sker dels genom hemtentamen, dels genom planering och genomförande av ett utbildningstillfälle på studentens arbetsplats.

Den första kursen avslutades i juni 2015 och en andra påbörjades i oktober 2015. Efter utvärdering av den första kursomgången ändrades omfattningen från 15 till 7,5 hp samtidigt som kraven på deltagarnas förkunskaper om mäns våld mot kvinnor höjdes.

Att utbilda om mäns våld mot kvinnor – utbildningskurs, 7,5 hp

NCK:s tvärprofessionella utbildningskurs startade på hösten 2015 och avslutas på våren 2016. Kursen vänder sig till yrkesverksamma som i sitt arbete utbildar kollegor och medarbetare om mäns våld mot kvinnor. Kursen avser att ge grunderna inom vuxnas lärande

i pedagogik, didaktik och metodik anpassat för utbildning inom kunskapsområdet mäns våld mot kvinnor. Det är en flexibel kurs där närundervisning kombineras med distansundervisning. Examinering sker genom hemtentamen samt planering av ett utbildningstillfälle för kollegor som examineras i ett seminarium.

Årets studenter kom bland annat från socialtjänsten, Kriminalvården samt hälso- och sjukvården.

Uppdragsutbildningar

Mäns våld mot kvinnor med fokus på särskild sårbarhet, inriktning socialt arbete 7,5 hp

NCK har i samarbete med Länsstyrelsen i Västra Götaland utformat en utbildning på 7,5 hp med fokus på särskild sårbarhet och inriktning mot socialt arbete. Bakgrunden är att flera länsstyrelser uttryckt ett behov av en fördjupningskurs för kvinnofridsamarbetsordnare i kommunerna. Kursen startade på plats i Göteborg i oktober 2015 och avslutas i januari 2016. Flera länsstyrelser har under 2015 visat intresse för att genomföra en likadan kurs och planering har inletts med länsstyrelserna i Kalmar och Kronobergs län.

Brott i nära relationer – utredningsmetodik 4,5 hp

NCK har tillsammans med avdelningen för uppdragsutbildning vid Uppsala universitet ansvar för utformandet och genomförandet av kursen *Brott i nära relationer – utredningsmetodik 4,5 hp*, en fortbildningskurs för poliser som ges på uppdrag av Rikspolisstyrelsen. NCK delar kursledarskapet med Polishögskolan och ansvarar för examinationen. Under 2015 genomfördes två kurser, en på våren och en på hösten.

Anna Berglund, expert på NCK, föreläser vid en konferens hos Brottsoffermyndigheten 20 februari.

Medverkan i universitetskurser

Utredningsmetodik för poliser

För åttonde året har NCK medverkat med föreläsningar på kursen *Utredningsmetodik med inriktning på brott mot barn och ungdomar, 15 hp* för poliser. Kursen är en vidareutbildning som ges av avdelningen för uppdragsutbildning vid Uppsala universitet på uppdrag av Rikspolisstyrelsen.

Medverkan i grundutbildningar vid universitet och högskolor

NCK har under året medverkat i flera grundutbildningar vid olika universitet och högskolor till yrken där man möter våldsutsatta kvinnor, deras barn eller förövarna.

För sjuksköterske-, röntgensjuksköterske-, barnmorske-, läkar-, och psykolog-

programmen vid Uppsala universitet har NCK skapat en modell med så kallade strimmor, vilket innebär att kunskapsområdet återkommer vid flera tillfällen under olika block i utbildningen, i form av både föreläsningar och examination. Från 2015 har även specialistsjuksköterskeutbildningen i psykiatri en sådan strimma.

ÖVRIGA UTBILDNINGAR

Introduktionsdagar för yrkesverksamma

Varje år arrangerar NCK nationella introduktionsdagar för yrkesverksamma, *Våldsutsatta kvinnor – samhällets ansvar*. Föreläsningarna ger en introduktion till kunskapsområdet och ämnen som behandlas är mäns våld mot kvinnor i nära relation, barn som lever med våld, män som utövar våld samt

samhällets ansvar. Introduktionsdagarna vänder sig främst till anställda inom hälso- och sjukvården, socialtjänsten, rättsväsendet och frivilligorganisationer. Årets introduktionsdagar genomfördes i januari med cirka 180 deltagare.

Webbaserad introduktionskurs om våld

NCK fick under 2015 i uppdrag av Socialstyrelsen att producera en webbkurs med syfte att höja kompetensen kring mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Uppdraget ska utföras i samverkan med länsstyrelserna.

Webbkursen riktar sig i första hand till anställda inom kommunerna, men är även relevant för många andra yrkeskategorier. Den ska ge en introduktion till kunskapsområdet mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation och baseras på det upplägg som NCK använder i sina kurser och föreläsningar. Webbkursen ska ingå i ett större utbildningskoncept och en tillhörande utbildningsmanual för kursledare tas därför fram som ett komplement till webbkursen.

Arbetet med webbkursen inleddes under hösten. En projektgrupp tillsattes med representanter från NCK, länsstyrelserna och Socialstyrelsen. Under hösten har projektgruppen tillsammans med en webbyrå utarbetat en plan för kursens innehåll och utformning. NCK har i samråd med projektgruppen utarbetat ett faktamanus baserat på det upplägg som centrumet använder i sina kurser och föreläsningar.

Den nya webbkursen ska bli ett stöd i kommunernas arbete med kompetensförsörjning och blir tillgänglig och kostnadsfri för alla. Kursen beräknas vara klar under 2016.

UPPDRAG FRÅN MYNDIGHETER OCH ORGANISATIONER

En betydande del av utbildningsverksamheten har bestått av utbildningsuppdrag från andra myndigheter samt föreläsninguppdrag vid konferenser, utbildningar och seminarier. Uppdragen har främst kommit från hälso- och sjukvården, Försäkringskassan, rättsväsendet, socialtjänsten samt från länsövergripande myndighetsnätverk på initiativ från länsstyrelser.

Under hösten genomfördes för första gången två utbildningsdagar i samarbete med Statens Institutionsstyrelse, *Utbildning om att fråga om hot och våld för ADAD- och DOK-utbildare på SiS.*

Hälso- och sjukvård och rehabilitering

Hälso- och sjukvården har en nyckelroll när det gäller att upptäcka våldsutsatta kvinnor i samband med att de söker vård och NCK:s regeringsuppdrag på detta område som redovisades 2011 har fått stor betydelse i det praktiska arbetet i många landsting. Förutom den särskilda universitetskursen för utbildare i hälso- och sjukvården har NCK under 2015 utbildat personal i ett flertal landsting och regioner. Även Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Folk tandvården har efterfrågat NCK:s medverkan i utbildning om våld i nära relationer och att ställa frågor om våldsutsatthet till sina kvinnliga klienter och patienter.

Länsstyrelserna

NCK har medverkat i utbildningsdagar som anordnats av länsstyrelserna inom regeringsuppdraget att i enlighet med det fjärde jämställdhetsmålet bekämpa mäns våld mot kvinnor. Utbildningarna

NCK:s lärobok "Våldsutsatta kvinnor - samhällets ansvar" används i utbildningar vid universitet och högskolor över hela landet.

har ofta varit myndighetsgemensamma och även inkluderat idéburna organisationer för att stärka samverkan i omhändertagandet av våldsutsatta.

UTBILDNINGSMATERIAL

NCK:s utbildningsenhet arbetar kontinuerligt med att inventera, sprida, utveckla och skapa nytt utbildningsmaterial för att utbilda inom kunskapsområdet mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer.

NCK:s lärobok *Våldsutsatta kvinnor - samhällets ansvar* (Studentlitteratur) används förutom i centrumets egna utbildningar vid andra universitet och högskolor samt inom myndigheter och organisationer. Boken gavs ut första gången 2003 och har reviderats 2008 och 2014.

ENHETEN FÖR KUNSKAPSSAMMANSTÄLLNING OCH ANALYS AV FORSKNINGSBEHOV

Enheten för kunskapssammanställning och forskningsbehov har till uppgift att med ett tvärvetenskapligt perspektiv samla in aktuell forskning om NCK:s verksamhetsområden, sammanställa den och göra den mer tillgänglig för olika målgrupper.

Genom att göra ny kunskap och information om ämnesområdet mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer tillgänglig för såväl allmänhet som yrkesverksamma som möter våldsutsatta kvinnor i sitt arbete utgör NCK en aktiv länk mellan forskning och praktik.

Enheten för kunskapssammanställning och analys av forskningsbehov har till uppgift att med ett tvärvetenskapligt perspektiv överblicka och analysera forskning och erfarenhetsbaserad kunskap inom området. Detta görs genom utredningsarbete, webbpublicering och projekt för att belysa olika ämnesområden, ofta i samarbete med övriga enheter, referensgrupper och externa experter inom NCK:s verksamhetsområden.

En viktig kanal för att sprida forskning och kunskap är NCK:s kunskapsbank, som utvecklats och drivs i nära samarbete mellan informationsenheten och enheten för kunskapssammanställning och analys av forskningsbehov.

Enhetens medarbetare medverkar även i centrumets utbildnings- och föreläsningssupdrag.

RAPPORT

Våld mot äldre kvinnor

Under 2015 har enheten arbetat med att ta fram en forsknings- och kunskapsöversikt rörande våld mot äldre kvinnor. Inom ramen för arbetet har en genomgång av såväl svensk som internationell forskning gjorts. Vägledande frågor för genomgången har varit i vilken utsträckning äldre kvinnor utsätts för våld, vilka uttryck våldet tar och vilka förövar kategorier som är aktuella. Forsknings- och kunskapsöversikten kommer att publiceras 2016.

EXTERNA UPPDRAG

Medarbetare på enheten har under 2015 deltagit i referensgrupper och haft externa föreläsningssupdrag, bland annat vid European Conference on Domestic Violence i Belfast, Nordirland, i början av september. Konferensen samlade forskare, beslutsfattare och yrkesverksamma från hela världen. *Se bilaga 2 och 3.*

Enheten ansvarar för centrumets kontakter med EIGE (Europeiska jämställdhetsinstitutet) i Vilnius, Litauen.

”Vägledande frågor för genomgången har varit i vilken utsträckning äldre kvinnor utsätts för våld, vilka uttryck våldet tar och vilka förövar kategorier som är aktuella.”

FORSKNING OCH METODUTVECKLING

Under 2015 har ett antal forskningsprojekt knutna till studien "Våld och hälsa" tagit form. Forskningen och metodutvecklingen på NCK är nära knutna till den kliniska verksamheten och syftet är att höja kvaliteten på stödet till våldsutsatta kvinnor genom att utveckla nya metoder som bygger på vetenskaplig grund.

FORSKNINGSPROJEKT

Den nationella prevalensstudien *Våld och hälsa. En befolkningsundersökning om kvinnors och mäns våldsutsatthet samt kopplingen till hälsa (NCK-rapport 2014:1)* som genomförts i samarbete med forskare från Umeå universitet presenterades 2014. Under 2015 har resultaten från den första basrapporten fortsatt att spridas genom presentationer, konferenser och utskick av rapporten.

Under året har ett doktorandprojekt startats i samarbete med Umeå universitet. Avsikten med det föreliggande forskningsprojektet är att bidra med ökad kunskap inom kompetensområdet våld i nära relationer.

I ett doktorandarbete på institutionen för kvinnors och barns hälsa vid Uppsala universitet studeras våld mot kvinnor med särskild inriktning mot sexuella övergrepp.

Handledning av doktorander och studenter har fortsatt under 2015.

NCK:S VETENSKAPLIGA RÅD

NCK har ett vetenskapligt råd som bistår centrumet med stöd i forsknings- och metodutvecklingsfrågor. Rådet består av disputerade forskare med lång vetenskaplig erfarenhet från ämnesområden som har betydelse för NCK:s verksamhet: medicin, juridik, kriminologi samt psykologi.

METODUTVECKLING

Kvinnofridslinjen

Våren 2015 slutredovisade NCK regeringsuppdraget att under en fyraårsperiod utveckla den nationella stödtelefonen Kvinnofridslinjen (U2011/3939/JÅM). Uppdraget syftade till att kvalitetssäkra det stöd som Kvinnofridslinjen ger till våldsutsatta kvinnor och nå ut

till fler av dem som utsätts för hot, våld och/eller sexuella övergrepp.

Arbetet har omfattat utveckling av det tekniska stödet för telefonrådgivningen, kvalitetssäkring av samtalen, utbildning av personalen samt informationsinsatser. NCK har i samarbete med IT-avdelningen vid Uppsala universitet utvecklat nya tekniska system som skapar förutsättningar för att det stöd som ges i samtalet ska bli så enhetligt som möjligt.

Det nya samlade webbsystemet som har byggts upp underlättar även administrationen av stödresurserna, så att uppgifterna kan uppdateras och hållas aktuella på ett smidigt sätt.

Flera samtalsguider att använda som stöd under olika typer av samtal har tagits fram och all personal har fått utbildning i samtalsmetodiken MI (motiverande samtal).

Regeringsuppdraget har även gjort det möjligt att förstärka marknadsföringen, vilket har lett till att kännedomen om linjen har ökat. I maj 2014 kände 46,5 procent av kvinnorna i Sverige till Kvinnofridslinjen.

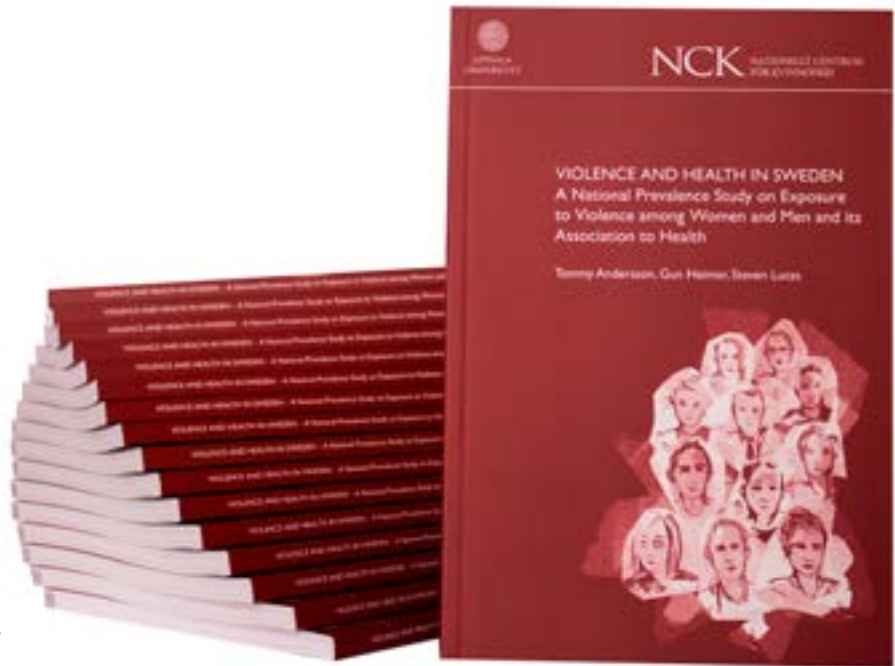
Under uppdragsperioden ökade antalet besvarade samtal med 17 procent.

Omhändertagande av sexualbrottsoffer

I samverkan med Polismyndigheten i Uppsala län och Åklagarkammaren i Uppsala bedriver NCK regelbundet kvalitetssäkringsprojekt för ett förbättrat omhändertagande av sexualbrottsoffer inom respektive myndighet. I april 2015 hölls ett gemensamt utbildningstillfälle.

Samlat vårdkoncept

Under 2015 fortsatte det strukturerade arbetet med att följa och utvärdera

Under 2015 publicerades rapporten "Våld och hälsa. En befolkningsundersökning om kvinnors och mäns våldsutsatthet samt kopplingen till hälsa" i en engelsk version.

omhändertagandet av våldsutsatta kvinnor på kvinnofridsmottagningen vid NCK:s kliniska enhet, kvinnofridsenheten vid Akademiska sjukhuset.

Att ställa frågan om våld

NCK:s regeringsuppdrag om hur hälso- och sjukvården kan bli bättre på att upptäcka att patienter har utsatts för våld har fått stor betydelse för att utveckla hälso- och sjukvårdens insatser mot våld under de senaste åren. Många landsting arbetar i dag aktivt med att införa handlingsplaner och rutiner om att fråga om våld inom allt fler områden.

Även inom myndigheter som socialtjänsten, Försäkringskassan och Folk tandvården har frågor om våld börjat ställas rutinmässigt. Under 2015 har NCK medverkat med utbildningsinsatser i Försäkringskassans arbete för att identifiera våldsutsatta kvinnor och

förbättra samarbetet med hälso- och sjukvården och kommunerna för att underlätta för den våldsutsatta kvinnan i samband med sjukskrivningar.

Den modell som NCK och Försäkringskassan i Uppsala har utarbetat för att ställa frågor om våld i samband med rehabiliteringsutredningar har blivit uppmärksammat på flera håll i landet.

Ett samarbete som omfattar utbildning och rådgivning har även inletts med Folk tandvården i Uppsala län. I Socialstyrelsens författningssamling (SOSFS 2014:4) inkluderas tandvårdens personal i den grupp som bör arbeta aktivt med att upptäcka patienter som utsatts för våld.

Dokumentation i elektronisk patientjournal

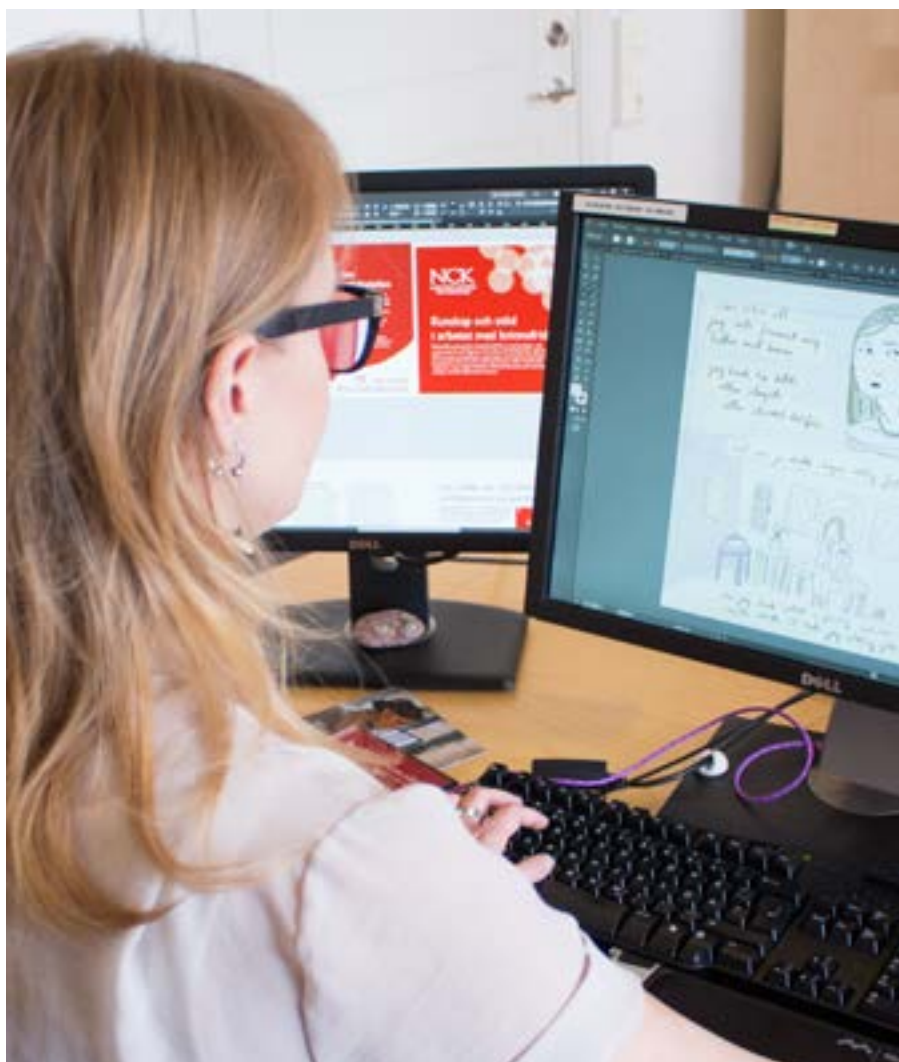
Övergången till elektroniska patientjournaler har ställt nya krav men också

skapat nya möjligheter för hälso- och sjukvården. I samarbete med NCK har Landstinget i Uppsala län utvecklat en så kallad sökordsmall för dokumentation av frågor om våldsutsatthet i den elektroniska patientjournalen. Sökordsmallen innehåller även underlag som vårdprogram och rutiner för att underlätta omhändertagande. Under 2015 har arbetet med att följa upp och vidareutveckla rutinerna för detta fortsatt.

Av säkerhetsskäl har sökordet *Våldsutsatthet i nära relationer* skyddats så att uppgifterna om våld inte kan läsas via nätet av de patienter som i dag kan nå sin egen journal via internet. Detta ökar tryggheten både för personal och patient när frågan om våldsutsatthet ställs. Att sökordet ska skyddas på detta sätt har även slagits fast i det nationella regelverket för landstingens och regionernas gemensamma e-hälsoarbete.

INFORMATION

Under de senaste åren har NCK:s informationsenhet noterat ett ökat intresse för frågor om mäns våld mot kvinnor från såväl medier som myndigheter. Allt fler vänder sig till NCK för att få kunskap och information om hur våldet ser ut och om samhällets insatser.

Informationsenheten ansvarar för produktion av digitalt och tryckt material.

Informationsenheten ska öka kännedomen om NCK:s verksamhet och bidra till att centrumets kunskap och resurser sprids och kan bli till konkret hjälp för våldsutsatta kvinnor och deras barn.

De främsta målgrupperna för kommunikationsarbetet är yrkesverksamma som möter våldsutsatta kvinnor i sitt arbete, studenter, beslutsfattare, journalister och – i synnerhet när det gäller stödtelefonen Kvinnofridslinjen – våldsutsatta kvinnor och deras närstående.

Enheten ansvarar för omvärldsbevakning i olika medier, och följer även

utvecklingen av nya mediekanaler och sociala medier för att utreda hur dessa bäst kan användas i NCK:s interna och externa kommunikation.

En av informationsenhetens viktigaste uppgifter är att öka kännedomen om Kvinnofridslinjen för att nå ut till så många våldsutsatta kvinnor som möjligt. I april redovisades det fyraåriga regeringsuppdraget för kvalitetssäkring och metodutveckling för Kvinnofridslinjen som även gjort det möjligt att intensifiera arbetet med att göra stödtelefonen mer känd. Genom regionala satsningar har kännedomen ökat även i

de delar av landet där stödtelefonen har varit mindre känd. Särskilda satsningar har även gjorts för grupper som av olika skäl är svårare att nå, exempelvis på grund av språkhinder eller olika typer av funktionsnedsättningar.

KUNSKAPSBANKEN

NCK:s kunskapsbank är centrumets mest effektiva kanal för att nå ut med ny forskning och nya rapporter. Grundtanken är att användarna snabbt ska kunna navigera till aktuell forskning om våld, oavsett om de behöver översikter eller kvalificerad fördjupning.

Kunskapsbanken samverkar med och publicerar material från 17 nationella myndigheter, organisationen Sveriges kommuner och landsting samt länsstyrelserna. Dessutom medverkar 130 forskare från olika universitet och högskolor med presentationer av sin forskning.

Under året fortsatte arbetet med att utveckla *Webbstöd för kommuner* som lanserades som en del av kunskapsbanken hösten 2014. Webbstödet är ett metod- och kompetensstöd anpassat för socialtjänstens arbete och har utvecklats av NCK i samarbete med länsstyrelserna.

Kunskapsbankens redaktör håller genom kontinuerlig omvärldsbevakning webbplatsen uppdaterad med nyheter, nya publikationer och reportage med "lärande exempel" från kommunal verksamhet. De mest besökta sidorna är de ämnesguider som handlar om våld i nära relationer samt om barn som upplever våld. Under 2015 öppnades drygt 80 000 publikationer i fulltext, vilket motsvarar närmare 220 öppnade publikationer om dagen.

WEBBPLATSER

NCK:s tre webbplatser har en tydlig uppdelning efter olika målgrupper. Samtidigt ska det vara tydligt att samtliga har NCK som avsändare och att de kompletterar varandra.

nck.uu.se

NCK:s webbplats vänder sig framför allt till yrkesverksamma som möter våldsutsatta kvinnor i sitt yrke, men också till studenter, politiker, journalister och andra som är intresserade av frågorna. De nyheter som lyfts på webbplatsen handlar om NCK:s verksamhet. NCK:s kunskapsbank är en viktig del av webbplatsen och har en egen startsida.

Under 2015 har arbetet påbörjats för att lägga om webbplatsen till universi-

tetets nya gränssnitt som är anpassat för mobil och surfplatta.

Under 2015 gjordes över 176 000 besök på webbplatsen, vilket är en ökning med 13 procent jämfört med 2014. De mest besökta sidorna på nck.uu.se är NCK:s kunskapsbank och sidorna om centrumets utbildningsverksamhet.

kvinnofridslinjen.se

Kvinnofridslinjens webbplats är ett viktigt komplement till den nationella stödtelefonen. Den vänder sig i första hand till våldsutsatta kvinnor och deras anhöriga, men också till yrkesverksamma som arbetar med frågorna. Totalt hade webbplatsen drygt 319 000 besök under 2015.

Kvinnofridslinjens webbplats hade i december kort information på 27 språk förutom svenska samt en film på teckenspråk. Webbplatsen är översatt till engelska och lättläst svenska, och har en funktion för uppläsning av text.

Under året påbörjades ett arbete med att lägga över webbplatsen i ett nytt system, med syfte att öka användarvänligheten.

akademiska.se

Kvinnofridsenhetens sidor på Akademiska sjukhusets webbplats har en tydligt lokal profil med information till patienter och yrkesverksamma om NCK:s kliniska verksamhet. Syftet är att den våldsutsatta kvinnan ska känna sig trygg inför besöket på kvinnofridsmottagningen och att personal på sjukhuset snabbt ska kunna kontakta kvinnofridsenheten för stöd och råd.

Under 2015 har informationen för yrkesverksamma fått tydligare länkar till NCK:s webbsidor om att identifiera våldsutsatthet samt om omhändertagande efter sexuella övergrepp. Totalt hade kvinnofridsenhetens startsida på webbplatsen 2 698 besök under 2015.

Webbstödet för kommuner presenterades för besökarna i Länsstyrelsens trädgård under Al-medalsveckan.

"Under 2015 öppnades drygt 80 000 publikationer i fulltext, vilket motsvarar närmare 220 öppnade publikationer om dagen."

"Mätningen visade att 73 procent av kvinnorna i Stockholmsområdet kände till Kvinnofridslinjen efter kampanjen."

MEDIEKONTAKTER

Artiklar och inslag i medierna är ett effektivt sätt att öka kännedomen om NCK, den nationella stödtelefonen Kvinnofridslinjen och mäns våld mot kvinnor. NCK:s informationsenhet strävar efter att ge god service till journalister som vill rapportera om detta. Det sker genom att svara på frågor, tillhandahålla underlag i form av bakgrundsfakta och statistik och hänvisa till forskning. Många journalister använder sig även av NCK:s kunskapsbank på webbplatsen för att hitta information om nya rapporter och kontaktuppgifter till forskare som verkar inom området.

Genomslag i medierna

NCK och Kvinnofridslinjen omnämndes under 2015 i flera riksmedier, däribland Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, Sveriges Radio och Aftonbladet. Även ett stort antal lokala medier runt om i landet berättade om verksamheten. Totalt publicerades nära 250 artiklar eller inslag där NCK eller Kvinnofridslinjen omnämndes under året. Förutom i nyhetsmedier publicerades artiklar i såväl fack- som veckopress.

NCK:s föreståndare Gun Heimer och Uppsala läns landshövding Peter Egardt skrev en gemensam debattartikel i Upsala Nya Tidning på FN:s internationella dag för avskaffandet av våld mot kvinnor 25 november. NCK:s verksamhet och befolkningsundersökningen *Våld och hälsa* omnämndes dessutom i ett par debattartiklar skrivna av andra under året.

Före jul tillkännagav NCK i ett pressmeddelande att Kvinnofridslinjen redan tagit emot fler än 30 000 samtal under året, vilket var rekord. Nyheten spreds bland annat till Ekot, TT, Svenska Dagbladet och ett stort antal lokaltidningar. Åsa Witkowski, chef för patientverksamheten vid NCK, medverkade i samband med detta även i längre intervjuer i flera tidningar och samtal i ett antal radiostationer, både lokalt och på rikspanet.

Numret till den nationella stödtelefonen Kvinnofridslinjen, 020-50 50 50,

publicerades i tryckta medier och TV i samband med rapportering om våld eller övergrepp mot kvinnor.

MARKNADSFÖRING

För att Kvinnofridslinjen ska vara till nytta för våldsutsatta kvinnor är det viktigt att så många som möjligt känner till att den finns. Det ska dessutom vara lätt att hitta numret när behovet att ringa uppstår. Därför är marknadsföringen av stödtelefonen av avgörande betydelse.

Som en del av regeringsuppdraget att utveckla Kvinnofridslinjen som redovisades till regeringen i april 2015 kunde marknadsföringen intensifieras under perioden 2011-2014. Under perioden ökade kännedomen bland kvinnor i hela landet med drygt tre procentenheter till 46,5 procent och målet att kännedomen ska vara minst 40 procent i samtliga regioner hade uppnåtts.

Även yrkesverksamma som möter våldsutsatta kvinnor i sitt arbete är en viktig målgrupp, och under 2015 gjordes flera insatser för att öka kännedomen om stödlinjen bland personal i framför allt kommuner och hälso- och sjukvården.

Internet har visat sig vara en effektiv kanal för att nå ut med information om Kvinnofridslinjen. Det är dock viktigt att ha i åtanke att omkring tio procent av kvinnorna i Sverige inte har tillgång till internet, och att de i stället måste nås via andra kanaler.

Varje år sedan starten har NCK genomfört en kampanj i månadskiftet november–december, i anslutning till FN:s internationella dag för avskaffande av våld mot kvinnor. Under 2015 genomfördes kampanjen med annonsering på internet, i tryckta medier och i kollektivtrafik i Stockholm, Göteborg och Malmö. I anslutning till kampanjperioden gjordes en mätning av genomslaget för kampanjen i Stockholms län. Mätningen visade att 73 procent av kvinnorna i Stockholmsområdet kände till Kvinnofridslinjen efter kampanjen. Reklamen fick höga siffror för egenkaperna trovärdig, informativ och

sympatisk. Omkring hälften svarade att de blivit mer positiva till varumärket/organisationen och lika många att de blivit mer engagerade i frågan.

Under hösten 2015 genomfördes en extra satsning på marknadsföring av NCK:s kunskapsbank för att nå nya användare som söker information om våld via internet.

INFORMATIONSMATERIAL

Parallellt med annonsering i olika typer av medier sprider NCK tryckt informationsmaterial i form av kort i visitkortformat, affischer, vykort samt en informationsfolder om stödtelefonen. Materialet kan beställas utan kostnad från Kvinnofridslinjens webbplats. Informationskortet finns nu på sammanlagt 27 språk, inklusive de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. Kortet har också tryckts i en version med punktskrift.

Distributionen av informationsmaterialet utgör en stor och viktig del i arbetet med att nå ut till så många som möjligt. Informationsenheten administrerar beställningarna och får på så vis en god uppfattning om spridningen i

landet, vilka verksamheter som beställer material och vilken typ av material de efterfrågar. Enheten tar i genomsnitt emot cirka 50 beställningar i månaden från hälso- och sjukvården, skolor och förskolor, socialkontor, idéburna organisationer samt myndigheter i hela landet.

EVENEMANG

Under årets Almedalsvecka i Visby arrangerade NCK seminariet "Varför frågar ingen hur jag har det hemma?" i samverkan med projektet Psykisk hälsa vid Sveriges kommuner och landsting (SKL). NCK deltog även i Brottsoffermyndighetens seminarium "Tonårs-trubbel eller misshandel – om ungas våld i nära relationer". Det webbstödd för kommunerna som tagits fram av NCK tillsammans med länsstyrelserna presenterades vid ett gemensamt arrangemang i Länsstyrelsens trädgård.

REFERENSBIBLIOTEK

Referensbiblioteket vid NCK är en servicefunktion som i första hand är avsedd för personalen och centrumets anlitade experter. Informationsenheten ansvarar för verksamheten och inköpen till biblioteket i samråd med enhetscheferna.

STUDIEBESÖK

NCK tar regelbundet emot studiebesök och informationsenheten ansvarar för att planera och samordna dessa. Liksom tidigare år anordnade NCK under 2015 studiebesök för yrkesverksamma från verksamheter inom kommun och landsting, samt för grupper med nationella och internationella studenter. Under 2015 ordnades även enskilda studiebesök för politiker och tjänstemän från Sveriges riksdag och regeringskansliet samt för grupper från myndigheter och organisationer i såväl Sverige som andra länder. Flera av de internationella gästerna besökte centrumet som en del i samverkansprojekt med svenska myndigheter och organisationer.

NYHETSRELEV

Nyhetsbrevet som distribueras via e-post kom liksom tidigare år ut tre gånger per termin under 2015.

"Informationskortet finns nu på sammanlagt 27 språk, inklusive de nationella minoritetsspråken. Kortet har också tryckts i en version med punktskrift."

KLINISK VERKSAMHET

Våldsutsatta kvinnor kan söka till kvinnofridsmottagningen på Akademiska sjukhuset i Uppsala.

En viktig faktor för NCK:s trovärdighet är det nära samarbetet mellan universitetsdelen och kvinnofridsenheten vid Akademiska sjukhuset. Kliniken startades 1994 och var Sveriges första specialistklinik för våldsutsatta kvinnor.

Till enheten hör också den nationella stödtelefonen Kvinnofridslinjen, som tar emot mellan 80 och 90 samtal per dygn från kvinnor som utsatts för fysiskt, psykiskt eller sexuellt våld.

Kvinnofridsenheten vid Akademiska sjukhuset har Landstinget i Uppsala län som huvudman, men den nationella stödtelefonen bekostas i sin helhet av statliga medel.

Parallellt med patientarbetet har den kliniska verksamheten under verksamhetsåret arbetat med utveckling, kvalitetssäkring av verksamheten och samverkan med övriga myndigheter och idéburna organisationer som arbetar med våldsutsatta kvinnor såväl lokalt som nationellt.

Kvinnofridsenheten samarbetar med övriga verksamheter inom Akademiska sjukhuset och Landstinget i Uppsala län. Medarbetarna ger även råd och stöd till personal från andra verksamheter vid handläggning av ärenden.

KVINNOFRIDS-MOTTAGNINGEN

Kvinnofridsmottagningen bedriver patientverksamhet i öppenvård för våldsutsatta kvinnor som bor i Uppsala län eller har specialistvårdsremiss, och erbjuder både akuta och planerade besök.

Vid mottagningen tjänstgör läkare med specialistkompetens inom gynekologi, allmänmedicin och psykiatri. Sjuksköterskorna är specialistutbildade och har samtalsutbildning.

Kvinnofridsmottagningen har utvecklat en egen modell med ett samlat vårdkoncept för våldsutsatta kvinnor. Vårdkonceptet innehåller följande delar:

- kartläggning av våld, det psykiska välbefinnandet, tecken på PTSD, depression med mera
- riskbedömning av kvinnans situation
- behovsbedömning av medicinska, psykiatriska, psykoterapeutiska och sociala insatser samt behov av insatser för barn

- kris- och behandlingssamtal utifrån en kognitiv arbetsmodell
- individuella behandlingsplaner anpassade efter den enskilda kvinnans behov
- dokumentation och uppföljning.

Mottagningen är öppen under kontorstid. Gynekologer på kvinnokliniken vid Akademiska sjukhuset tar emot akuta fall av sexuella övergrepp enligt avtal med kvinnofridsenheten, som också ansvarar för att utbilda kvinnoklinikens läkare för detta.

Kvinnofridsenheten har ett nära samarbete med akutmottagningen på sjukhuset och arbetar även konsultativt gentemot övriga enheter i landstinget.

Genom en överenskommelse med Rättsmedicin i Uppsala kan våldsutsatta kvinnor vars skador behöver dokumenteras av rättsläkare erbjudas detta via mottagningen utan att först göra en polisanmälan.

Verksamheten vid kvinnofridsmottagningen följs noggrant för att kunna erbjuda kunskapsbaserad och ändamålsenlig vård.

KVINNOFRIDSLINJEN

Den nationella stödtelefonen Kvinnofridslinjen besvarar mellan 80 och 90 samtal per dag från kvinnor som utsatts för hot och våld. Även närstående är välkomna att ringa. Sammanlagt besvarades fler än 31 500 samtal under 2015, vilket är en ökning med omkring 9 procent jämfört med 2014.

Stödtelefonen är öppen dygnet runt, samtalet är kostnadsfritt och den som ringer kan välja att vara anonym. Samtalen besvaras av sjuksköterskor och socionomer med minst fem års erfarenhet av att möta människor i kris samt kompetens i ämnet mäns våld mot kvinnor. I samtalen erbjuds professio-

nell stöd samt information om var den som ringer kan få ytterligare hjälp.

Personalen har tillgång till uppgifter om myndigheters och ideella organisationers lokala och nationella verksamheter och stödinsatser i hela Sverige.

Kvinnofridslinjens personal kan också ge information och råd till yrkesverksamma som i sitt arbete möter våldsutsatta kvinnor och behöver stöd i handläggningen.

För att rådgivningen och samtalsstödet till den som ringer Kvinnofridslinjen ska bli så enhetligt som möjligt oavsett vem som svarar har all personal genomgått utbildning i motiverande samtal, MI. Kompetensen ökar också möjligheten att erbjuda ett kvalificerat rådgivande samtal.

Samtalsstatistiken följs noggrant och bearbetas genom ett samarbete med Uppsala Clinical Research Center, UCR, vid Uppsala universitet och Akademiska sjukhuset.

Webbplatsen www.kvinnofridslinjen.se är ett viktigt komplement till telefonrådgivningen.

Genom avtal mellan Ålands landskapsregering och Akademiska sjukhuset har även Ålands befolkning tillgång till Kvinnofridslinjen.

Regeringsuppdrag att kvalitetssäkra och metodutveckla Kvinnofridslinjen

År 2011 fick Nationellt centrum för kvinnofrid i uppdrag av regeringen att under en fyraårsperiod utveckla den nationella stödtelefonen Kvinnofridslinjen (U2011/3939/JÄM). Uppdraget syftade till att kvalitetssäkra det stöd som Kvinnofridslinjen ger till våldsutsatta och till att nå ut till ännu fler än hittills och slutredovisades 1 april 2015.

STAB

NCK:s stab samlar de administrativa servicefunktionerna för centrumets verksamhet och utgör ett stöd för föreståndaren och övriga enheter.

Under 2015 fortsatte det löpande arbetet med ekonomi, personalfrågor, arbetsmiljö och likabehandling, IT, lokaler samt andra servicefrågor.

Staben sammanställer också remissvar och arbetar med extern samverkan såsom referensgrupper, nätverk och Nationell myndighetssamverkan för kvinnofrid.

Staben har en samordnande funktion gentemot centrumets olika enheter. Det enhetsövergripande uppdraget att producera en webbkurs kom under 2015 och är placerat under staben.

ARBETSMILJÖ OCH LIKABEHANDLING

NCK strävar efter att vara en jämlik arbetsplats med lika villkor och möjligheter för alla medarbetare utifrån individuella förutsättningar.

NCK:s arbetsmiljö- och likabehandlingsgrupp fortsatte under året med ett förebyggande och systematiskt likabehandlings- och mångfaldsarbete utifrån antagna planer. Arbetsmiljö- och likabehandlingsgruppen har träffats regelbundet och arbetat aktivt för att öka delaktigheten bland medarbetarna.

För anställda i en verksamhet som arbetar med mäns våld mot kvinnor är den psykosociala arbetsmiljön av särskilt stor vikt. Det långsiktiga arbetet med att upprätthålla en god fysisk såväl som psykosocial arbetsmiljö fortsatte under 2015. Inom jämställdhetsområdet strävar NCK efter en jämnare könsfördelning.

NCK:s kliniska verksamhet har, efter uttryckliga önskemål från patienter, enbart kvinnliga anställda. Patienternas önskemål i detta är av stor vikt och kommer inte att frångås.

Nationellt centrum för kvinnofrids lokaler vid Akademiska sjukhuset i Uppsala.

ÖVRIGA NATIONELLA UPPDRAG

REMISSVAR

NCK har avgett yttrande på följande remisser:

- *Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck* (SOU 2015:55) Socialdepartementet
- *Ökad trygghet för hotade och förföljda personer* (SOU 2015:69) Finansdepartementet
- *NCK medverkade även i arbetsgruppen för beredning av Uppsala universitets remissvar på "Mål och myndighet – en effektiv styrning av jämställdhetspolitiken"* (SOU 2015:86)

SAMVERKANS- OCH REFERENSGRUPPER

NCK ska utgöra ett stöd till myndigheter och organisationer i frågor om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. Som regeringens nationella expertcentrum deltar NCK i hearings och i samverkansgrupper tillsammans med andra myndigheter och organisationer. NCK är även sammankallande och ansvarig för en rad referensgrupper.

Nationell myndighetssamverkan för kvinnofrid

NCK är sammankallande i nätverket Nationell myndighetssamverkan för kvinnofrid där 17 nationella myndigheter, länsstyrelserna samt organisationen Sveriges kommuner och landsting (SKL) ingår. Gruppen arbetar aktivt med frågan om kvinnofrid genom att utbyta erfarenheter och sprida kunskap. Samverkansgruppen har två möten per termin.

Nätverk med landstingsrepresentanter

Nationellt har NCK ett nätverk för landstingsrepresentanter som är ansvariga för kvinnofridsarbetet i respektive landsting. Under 2015 har nätverket träffats vid två tillfällen. Detta erfarenhetsutbyte utvecklar och stärker pågående insatser i hälso- och sjukvården som exempelvis dokumentation av våldsutsatthet.

På NCK:s webbplats finns kontaktuppgifter till de ansvariga för att underlätta kontakt med andra aktörer som vill ta del av deras arbete och erfarenheter.

NCK:s referensgrupper

- *Kvinnofridslinjens referensgrupp*
Kvinnofridslinjen har sedan starten av stödtelefonen en referensgrupp som regelbundet träffas för att utbyta erfarenheter och information. Referensgruppen träffas varje termin och bidrar till att vidareutveckla verksamheten genom ett utbyte av idéer och synpunkter vilket fortsatt under 2015.
- *Nätverk för NCK:s kunskapsbank*
Kunskapsbankens referensgrupp består av representanter för de myndigheter som medverkar i NCK:s kunskapsbank. Syftet är att utbyta idéer och diskutera publiceringsfrågor samt utvecklingen av kunskapsbanken.

Övriga samverkans- och referensgrupper

- Brottsoffermyndighetens referensgrupp för bemötande av sexualbrottsoffer
- Brottsoffermyndighetens samverkansgrupp för brottsofferarbete

- Folkhälsomyndighetens nätverk för nationella stöd- och hjälplinjer
- Socialstyrelsens referensgrupp för uppdatering av handboken *Våld*
- Nätverket gift mot sin vilja, Länsstyrelsen Östergötaland
- Centrum för Andrologi och Sexualmedicin (CASM) vid Karolinska universitetssjukhusets referensgrupp för Preventell – en nationell stödtelefon för önskad sexualitet.
- Nationella sekretariatet för genusforsknings expertråd.

EKONOMI

UNIVERSITETSVERKSAMHET

Kostnaden för NCK:s verksamhet uppgick 2015 till 28 638 tkr. Av dessa utgjorde 7 533 tkr landstingets kostnader för drift av den nationella stödtelefonen Kvinnofrids-linjen. Intäkterna uppgick till 27 753 tkr varav huvuddelen 26 619 tkr utgjorde regeringens ramanslag. Verksamheten visar ett planerat underskott 2015. Det finansieras av ett balanserat överskott.

RESULTATRÄKNING (TKR)

Intäkter		Kostnader	
Intäkter av anslag	26 619	Personalkostnader	- 11 373
Avgifter och andra ersättningar	723	Lokalkostnader	- 1 985
Intäkter av bidrag	410	Övriga driftkostnader	- 13 063
Finansiella intäkter	1	Finansiella kostnader	- 13
		Avskrivningar och nerskrivningar	- 158
		Gemensamma kostnader	- 2046
Summa	27 753		- 28 638
Verksamhetsutfall	- 885		

KLINISK VERKSAMHET, KVINNOFRIDSENHETEN

Intäkterna utgjordes av bidrag från Landstinget i Uppsala län och övriga intäkter, där bidrag från NCK:s universitetsdel för Kvinnofridslinjen uppgick till 7 533 tkr.

Resultaträkning (tkr)

Intäkter		Kostnader	
Ersättning från Landstinget i Uppsala län	4 533	Personalkostnader	- 9 940
Övriga intäkter	7 705	Övriga kostnader	- 2 855
Riks-/regionintäkter	667		
Summa	12 905		- 12 795
Verksamhetsutfall	110		

BILAGOR

1. PUBLIKATIONER 2015
2. EXTERNA SEMINARIER OCH EVENEMANG 2015
3. UTBILDNINGAR OCH FÖRELÄSNINGAR 2015

BILAGA 1: PUBLIKATIONER 2015

REDOVISNING

Redovisning av regeringsuppdraget att utveckla den nationella stödtelefonen Kvinnofridslinjen (U2011/3939/JÄM)

ARTIKLAR

Långt kvar till målet
25 november 2015, Upsala Nya Tidning

Nya föreskrifter för hälso- och sjukvården om att identifiera våldsutsatthet bland patienter
Svensk förening för obstetrik & gynekologi, medlemsblad nr 3, 2015

BILAGA 2: EXTERNA SEMINARIER OCH EVENEMANG 2015

Februari

"Ungas utsatthet för våld i dagens Sverige"
Internationella Brottsofferdagen, Stockholm

April

Diskussion kring FRA-rapporten
vid Barntoppmöte
Barnombudsmannen, Örebro

"Våldsutsatta kvinnor – samhällets ansvar"
Socionomdagarna, Stockholm

"Våld och hälsa. Våld i nära relationer"
Kurs i forensisk omvårdnad, Karolinska institutet

Juni

"Våld och hälsa"
Kompetenscentrum mot våld i nära relationer,
Länsstyrelsen Skåne, Malmö högskola,
Lunds universitet

"Men's violence against women in Sweden
– legislation, prevalence and NCK"
Försvarsmakten, Stockholm

Juli

Seminarier under Almedalsveckan, Visby:

- "Varför frågar ingen hur jag har det hemma?"
NCK, Psykisk hälsa-kaféet
- "Webbstöd mot mäns våld mot kvinnor
och våld i nära relationer"
NCK i samarbete med länsstyrelserna
- "Tonårstrubbel eller misshandel
– om ungas våld i nära relationer"
Brottsoffermyndigheten

September

"Violence against older women:
a research overview"
European Conference on Domestic Violence,
Queen's University Belfast, Nordirland

"Hur uppmärksammar vi våld i
nära relationer i sjukvården?"
Akutsjukvårdskonferens, Teknologisk Institut,
Stockholm

Seminarium om dödsfallsutredningar
Socialstyrelsen, Stockholm

Oktober

"Mäns våld mot kvinnor – ett folkhälsoproblem"
Konferens om mäns våld mot kvinnor och
våld i nära relationer,
Ålands landskapsregering, Mariehamn, Åland

"Att utsättas för våld är ingen sjukdom
– men det kan förstöra hälsan"
Konferensen "Hur gör vi med själsozt?"
Landstinget i Kalmar, Oskarshamns folkhögskola

"Att växa upp i ett hem där våld förekommer"
Idrotts- och hälsokonvent
Gymnastik- och idrottshögskolan, GIH,
Stockholm

November

Nordiskt seminarium om hatyttringar och sexism
Nordiska ministerrådet, Köpenhamn

"Mot våld mot kvinnor"
Temakväll om våld,
Jourhavande medmänniska, Stockholm

BILAGA 3: UTBILDNINGAR OCH FÖRELÄSNINGAR 2015

UNIVERSITETS- OCH HÖGSKOLEUTBILDNINGAR

Uppsala universitet

NCK:s universitetskurser

"Mäns våld mot kvinnor, grundkurs, 7,5 hp".

"Våld i nära relationer med fokus på särskild sårbarhet, fördjupningskurs 7,5 hp".

"Mäns våld mot kvinnor – tvärprofessionell kurs för yrkesverksamma, 15 hp"

"Att utbilda om mäns våld mot kvinnor – utbildarkurs, 7,5 hp"

"Att fråga om våldsutsatthet – utbildarkurs för personal inom hälso- och sjukvården, 15 hp".

"Brott i nära relationer - utredningsmetodik, kurs för Polisen 4,5 hp"

"Mäns våld mot kvinnor med fokus på särskild sårbarhet inriktning socialt arbete, 7,5 hp i samarbete med Länsstyrelsen Västra Götalands län

Övriga utbildningar vid Uppsala universitet där NCK medverkat

Barnmorskeprogrammet T1

Juristprogrammet T4

Läkarprogrammet T5, T9, T10

Psykologprogrammet T3

Röntgensjuksköterskeprogrammet T3, T6

Sjuksköterskeprogrammet T1, T2, T4, T6

Psykiatrisjuksköterskeprogrammet T2

Utredningsmetodik med inriktning på brott mot barn och ungdomar, 15 hp, kurs för Polisen

Universitets- och högskoleutbildningar där NCK medverkar

Karlstads universitet

"Våld i nära relationer" Folkhälsovetenskap

Linköpings universitet

Studiedag för läkarprogrammet T10

Mälardalens högskola

Barnmorskeprogrammet, Västerås

Röda Korsets Högskola

Sjuksköterskeprogrammet, Stockholm

Sophiahemmet Högskola

Barnmorskeprogrammet, Stockholm

NCK:S INTRODUKTIONSDAGAR

"Våldsutsatta kvinnor – samhällets ansvar", Uppsala

ÖVRIGA UTBILDNINGAR DÄR NCK MEDVERKAT

Landsting

Region Gävleborg

Kvinnokliniken Gävle sjukhus, Gävle

Landstinget i Sörmland

Kommuner och landsting i samverkan, Sörmland, Nyköping

Landstinget i Uppsala län

Studiedagar för kvinnokliniken, Akademiska sjukhuset, Uppsala

Studiedag för Barnmorskemottagningen och Barnavårdscentralen Uppsala

Studiedag för personal vid avd 30 E, Akademiska sjukhuset, Uppsala

Barn- och ungdomspsykiatri - BUP Akutmottagning, Akademiska sjukhuset, Uppsala

Kliniskt utvecklingsår för sjuksköterskor, Akademiska sjukhuset, Uppsala

Studiedag för Familjecentraler, Folkhälsoenheten, Hälsa och rehabilitering, Uppsala

"Våld i nära relationer", Folk tandvården Uppsala län, Uppsala

Landstinget Västmanland

ST-utbildningsdag, Västerås sjukhus, Västerås

Seminarium för hälso- och sjukvårdens personal,
Centrallasarettet, Västerås

Region Östergötland

Konferens för Mödrahälsovårdsöverläkare,
Norrköping

Stockholms läns landsting

Handens närakut, Handen

Kvartersakuten Matteus, Stockholm

Södertälje sjukhus, Södertälje

Barnskyddsteamet, Astrid Lindgrens barnsjukhus,
Stockholm

Länsstyrelser

Länsstyrelsen Blekinge län

Länsstyrelsen Skåne

Länsstyrelsen Västernorrland

Myndighetsgemensamma utbildningar

Utbildningsdag för personal från Försäkringskassan,
Arbetsförmedlingen, landstinget och kommunerna

Jönköping och Värnamo

Arbetsförmedlingen

Uppsala

Försäkringskassan

Uppsala

Skatteverket

Malmö

Statens institutionsstyrelse

Utbildning om att fråga om hot och våld
för ADAD- och DOK-utbildare, Uppsala

Åklagarmyndigheten

Stockholm

Övriga uppdrag

Falu kommun

Missionskyrkan, Uppsala

Roslagens kvinnonätverk, Norrtälje

Rotary Uppsala Södra

Röda Korsets volontärer, Uppsala

Stockholms Stadsmission

Svenska kyrkan, Sigtuna

Terrafem, Stockholm

Vittnesstöden i Uppsala

Nationellt centrum för kvinnofrid
Uppsala universitet
Akademiska sjukhuset
751 85 Uppsala

018-611 27 93
www.nck.uu.se